

EU-terminologi

Terminologiska utmaningar i arbetet
med EU-texter

Helsingfors och Vasa,
14-15 november 2013

Presentationens upplägg

Vad är EU?

Vad är EU-texter?

Vad är EU-översättning?

Vad har terminologin för roll?

Utmaningar

Slutsatser

Exempel

Vad är EU?

EKSG → EEG → EG → EU

kol och stål → politisk union

6 → 28 MS, 4 → 24 officiella språk

*EU-lagstiftningen berör idag de flesta aspekter av
500 miljoner människors dagliga liv*

*EU-lagstiftning ger upphov till nya rättigheter och
skyldigheter*

Öppenhet och insyn

'Transparency' på dagordningen sedan 1992

→ *'demokratiska underskottet', 'brist på legitimitet', 'överbrygga klyftan', 'lagstiftningskvalitet', 'den redaktionella kvaliteten', ...*

→ *Interinstitutionella överenskommelsen om redaktionell kvalitet (1998), Gemensamma praktiska handledningen, 'Bättre lagstiftning', Klarspråkskampanjer, ...*

→ *Vitboken om EU:s styrelsesätt, Initiativ som 'Transparency Initiative', D-planen, ...*

European
Commission

Översättning...?

Vad är EU-texter?

Rättsakter, lagstiftning

Utredningar (konkurrens, överträdelser, etc.)

Policydokument (grönböcker, vitböcker, meddelanden, rapporter)

Pressmeddelanden

Broschyrer

Webbtexter

Korrespondens

Publicering v. Handlingar för internt bruk

Varför översätter vi?

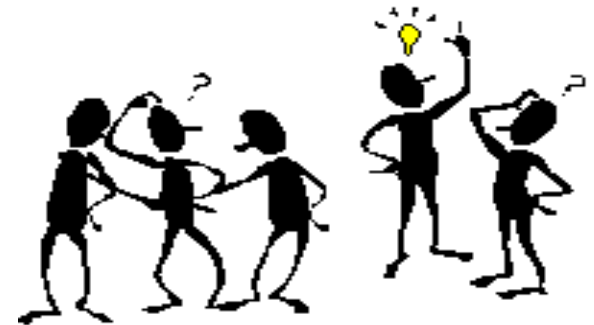
Rättsliga skäl:

Rådets förordning No 1/58:

- **Förordningar och andra texter av allmän räckvidd ska avfattas på de officiella språken**

Politiska skäl:

Jfr. Öppenhetsdebatten ovan

Vad och hur översätter vi?

Vad

Alltid fackspråklig översättning

Ofta juridisk översättning

Nästan alltid juridik + annat fackområde

Hur

Texttypstänkande, textens syfte i fokus

Avvika så lite som möjligt från svenska genrenormer

Konventioner för juridisk översättning

Den juridiska terminologin är aldrig densamma i olika rättsordningar

'trust', 'faute', 'äktenskap', ...

Den redaktionella konventionerna för författningsskrivande är inte heller desamma

'banks' eller 'a bank, banking corporation or other organisation or association for banking purposes'

'ordagrann', källtextorienterad översättning, 'trohet' mot originalet

men: flerspråkig lagstiftning ställer speciella krav

EU-lagstiftning

EU-rätten är en egen rättsordning

EU-rätten är införlivad i den nationella rätten, dvs. den är gällande lag i medlemsstaterna

Alla officiella språk har samma formella status, alla är original

Alla ska ha samma tillgång till EU-lagstiftningen

Lagstiftning måste vara förutsebar: rättssäkerhet och legitima förväntningar

EU-lagstiftning

EU-rätten är en egen rättsordning

EU-rätten är införlivad i den nationella rätten, dvs. den är gällande lag i medlemsstaterna

Alla officiella språk har samma formella status, alla är original

Alla ska ha samma tillgång till EU-lagstiftningen.

Lagstiftning måste vara förutsebar: rättssäkerhet och legitima förväntningar

Vad betyder redaktionell kvalitet i EU-lagstiftningssammanhang?

Tre aspekter av den redaktionella kvaliteten står delvis eller potentiellt i motsatsförhållande till varandra:

- Lagteknisk kvalitet
- Språklig kvalitet
- Terminologisk kvalitet

1) Lagteknisk kvalitet

*'samma lydelse', 'säga samma sak':
samma ord, samma mening, samma rättsverkan ?*

*Identisk rättsverkan i 24 språk, enhetlig tolkning och
enhetlig tillämpning i 28 nationella rättsordningar*

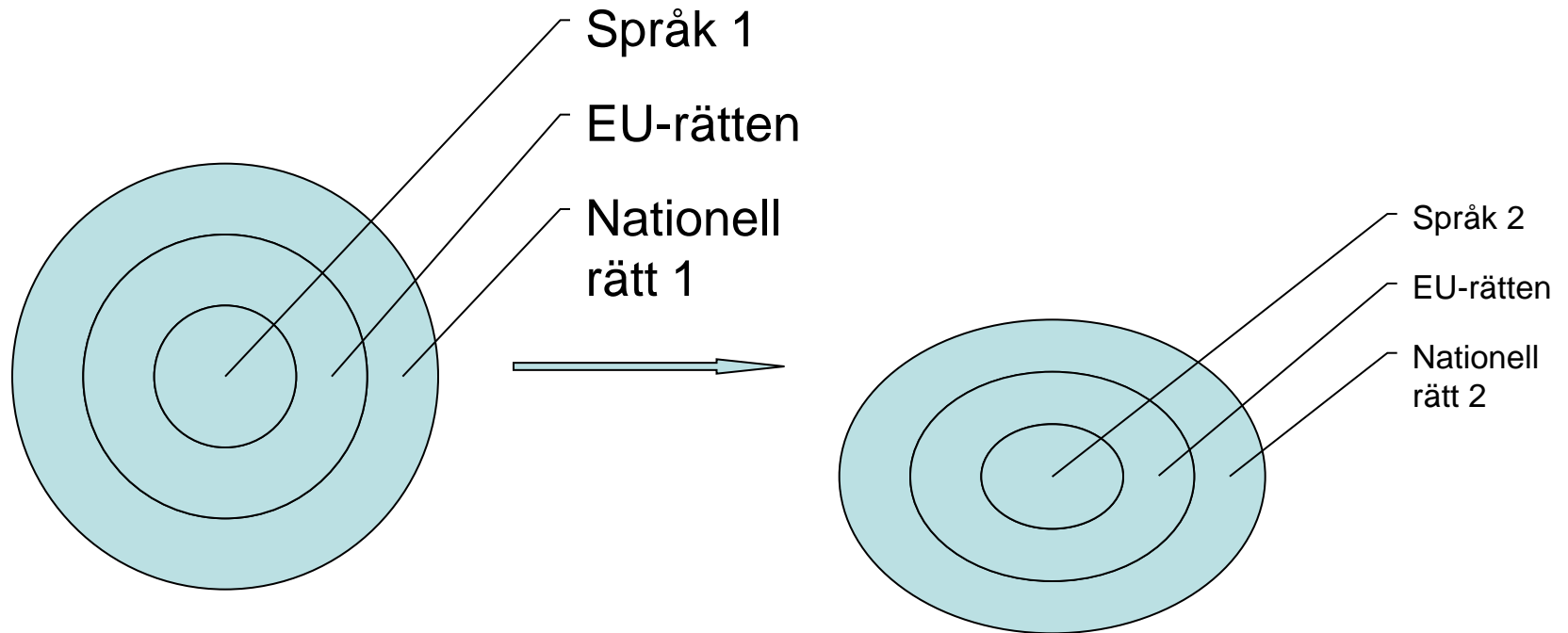
Tillämpning av EU:s redaktionella skrivhandledningar

- Gemensamma praktiska handledningen
- Interinstitutionella publikationshandboken
- Språkspecifika anvisningar

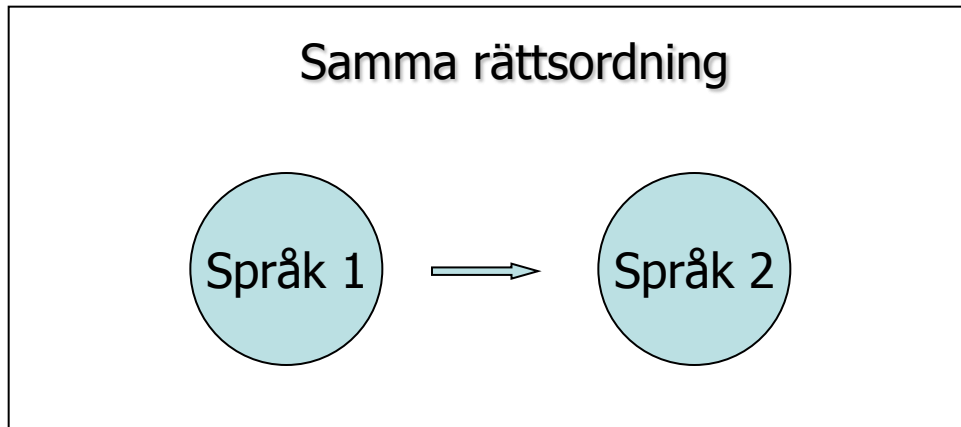
Lagteknisk kvalitet: utmaningar

- Relationerna mellan EU-rätten och de nationella rättsordningarna är inte densamma, vare sig begreppsmässigt eller vad gäller skrivkonventioner

Översättning av EU-lagstiftningen

Lagöversättning i Finland

2) Språklig kvalitet

Gemensamma praktiska handledningen:

- **“klart, enkelt, precist”**
- **“i största möjliga utsträckning bör ord som förekommer i normalt språkbruk användas”**
- **“inte uppfattas som en ‘översättning’ i negativ bemärkelse”**
- **“texter fulla med främmande ord och ordagrant översatta uttryck eller svårbegriplig jargong är orsak till en stor del av den kritik som riktas mot...”**

Anvisningarna:

- **“målet för översättningen är att åstadkomma texter som stilmässigt avviker så lite som möjligt från moderna svenska författningstexter”**

Språklig kvalitet: utmaningar

Relationerna mellan språken inte densamma

Skrivkonventionerna inte desamma

Jfr. GPH

3) Terminologisk kvalitet

EU-lagstiftningen: mycket tekniska detaljregleringar

Rättsharmonisering inbegriper alltid begreppsmässig komplexitet

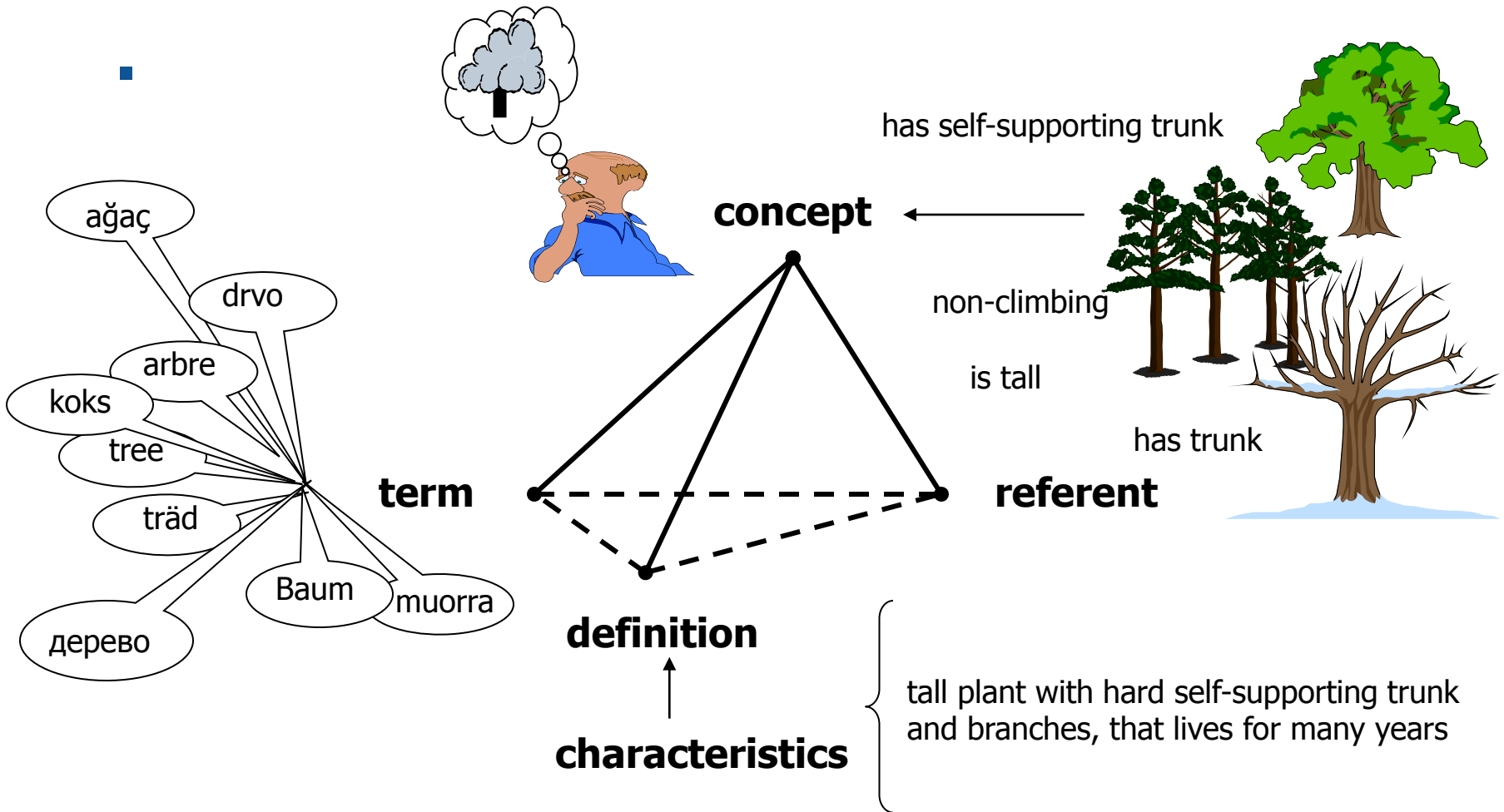
Normer för termarbetet (1)

Internationella standarder för terminologisk arbetsmetod: fokus på 'begrepp' och 'definitioner', inte på 'uttryckssidan', 'ytan'

Dubbel systemtillhörighet (termer är en del av språket och en del av ett specifikt fackspråk)

deskriptivt v. preskriptivt termarbete

Begreppstetraedern

Normer för termarbetet (2)

Gemensamma praktiska handledningen:

'samma begrepp ska uttryckas med samma ord och de ska i möjligaste mån inte avvika från den innebörd som de har i allmänt, juridiskt eller tekniskt språkbruk'

Normer för termarbetet (3)

EU-terminologins begreppsmässiga autonomi (CILFIT), 'autonoma begrepp'

Innebär detta att det systematiskt krävs en terminologisk autonomi, dvs EU-specifika termer?

Syftet med terminologi är ju att underlätta den fackspråkliga kommunikationen...

Terminologisk kvalitet: utmaningar

“Grå is”-problematiken: översättning av ytskiktet utan begreppsanalys

Nya EU-termer, “vid behov”

Vanlig fackterminologi v. EU-rättslig terminologi

Juristens och fackexpertens perspektiv inte alltid lika (termstatus v. termkvalitet)

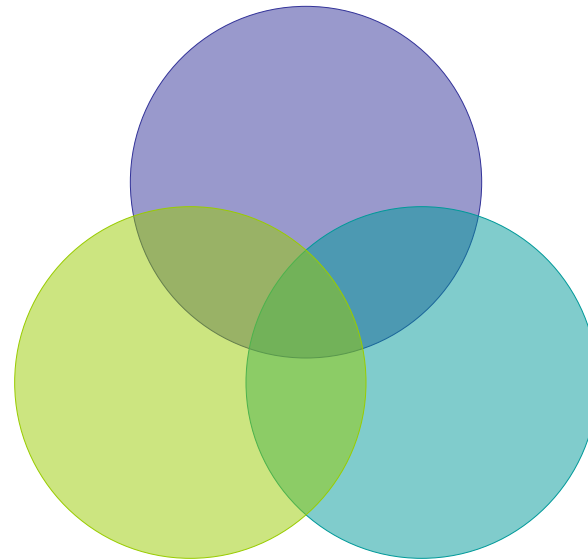
Definitioner, synonymer, termfraseologi, ...

European
Commission

Vad är redaktionell kvalitet?

Lagteknisk kvalitet

Språklig kvalitet

Terminologisk kvalitet

Slutsatser

Hur hitta balansen? (i möjligaste mån, vid behov)

'Ordagrann' norm problematisk

*Principerna för kvalitet är desamma för alla språk
men inte nödvändigtvis tolkningen av dem*

Redaktionell kvalitet för alla? (four legs good?)

*Översättning inte första steget: ju bättre kvalitet
på originalet, desto bättre förutsättningar för en
god översättning...*

Utan termkvalitet, ingen lagstiftningskvalitet

